

Slapende bewakers

Hein Albeda
Utrecht, februari 2018

Gemeentewet

Hoofdstuk IVa. De rekenkamer

Paragraaf 1. De gemeentelijke rekenkamer

Artikel 81a

1 De raad kan een rekenkamer instellen.

2 Indien de raad een rekenkamer instelt, zijn de navolgende artikelen van dit hoofdstuk alsmede hoofdstuk XIa van toepassing.

3 Indien de raad geen rekenkamer instelt, is hoofdstuk IVb van toepassing.

Hoofdstuk IVb. De rekenkamerfunctie

Artikel 81oa

1 Als geen rekenkamer is ingesteld als bedoeld in hoofdstuk IVa, stelt de raad bij verordening regels vast voor de uitoefening van de rekenkamerfunctie.

2 De artikelen 182, 184, 184a en 185 zijn voor de uitoefening van de rekenkamerfunctie van overeenkomstige toepassing.

3 Op personen die de rekenkamerfunctie uitoefenen, is artikel 81f, behoudens het eerste lid, onder k en o, van overeenkomstige toepassing.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Uitslag onderzoek inactieve rekenkamerfuncties	6
Nog steeds inactieve rekenkamers: een derde heeft leven niet gebeterd	6
Vooral Zeeland laat de rekenkamerfunctie verslonzen	7
Ontevreden over onderwerpen en overmaat aan controle.....	7
Budget: 0,84 euro per inwoner	8
Adviezen.....	8
Detailbevindingen per gemeente	11
Asten	11
Boekel.....	11
Borsele	11
Dalfsen	12
Druten.....	12
De Marne.....	12
Eemsmond	12
Hilvarenbeek.....	12
Hollands Kroon.....	13
Kaag en Braassem	13
Kapelle.....	13
Langedijk	13
Medemblik	13
Mill en Sint Hubert	13
Millingen aan den Rijn-> Berg en Dal	13
Noord-Beveland.....	13
Oldambt	14
Opmeer.....	14
Reimerswaal.....	14
Rijnwaarden.....	14
Rozendaal	15
Stichtse Vecht	15
Tholen.....	15
Uden	15
Vianen	15
Weesp	16
Winsum.....	16
Over Hein Albeda.....	17

Inleiding

Verplichte rekenkamer of rekenkamerfunctie

Sinds 2006 zijn gemeenten verplicht een lokale rekenkamer te hebben. Het enige alternatief voor de lokale rekenkamer is een rekenkamercommissie, die minder onafhankelijk van de gemeenteraad opereert, dit heet de rekenkamerfunctie. De gemeenteraad kan eigen leden een dergelijke commissie laten plaatsnemen. Elke gemeente moet één van deze twee hebben. Over de vraag of deze ook actief zijn is niets in de Gemeentewet opgenomen, hoewel de wet wel spreekt over “*uitoefening van de rekenkamerfunctie*”.

De invoering heeft te maken met het versterken van de controlerende rol van de gemeenteraad versus het college van B&W. In 2002 werden de besturende rol van het college en de volksvertegenwoordigende en controlerende rol van de gemeenteraad versterkt met de Wet dualisering gemeentebestuur. Het idee van de rekenkamer of rekenkamerfunctie is dat de gemeenteraad meer zelf kan controleren en de controle van het gevoerde bestuur niet overlaat aan het college van B&W.

Inactieve, slapende rekenkamers

In 2013 bleek uit onderzoek van StiBaBo in opdracht van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies¹ dat in 8,4% van de gemeenten geen rekenkamer of rekenkamercommissie actief is. Bij 4,8% van de gemeenten is sprake van tijdelijke omstandigheden waardoor er geen rekenkamer functioneert. Deze tijdelijke situaties kunnen soms jarenlang duren. In 3,6% van de gemeenten heeft de raad een min of meer bewuste keuze gemaakt de activiteiten van de rekenkamercommissie te beëindigen.

Misschien was dit rapport mede aanleiding voor van de minister Plasterk om alle gemeenten te verplichten een (onafhankelijke) rekenkamer in te voeren. Anders was het een onderzoek uit 2015 van Berenschot², waaruit bleek dat 8 procent van de gemeenten een inactieve of slapende rekenkamer heeft. Ook bleek dat een aantal van de gemeenten die in het onderzoek van StiBaBo aan hadden gegeven geen rekenkamer te hebben dat inmiddels wel hadden. Verder was het bedrag dat de rekenkamers beschikbaar hadden € 0,98 en was dit sinds 2012 gedaald. In het rapport van Berenschot zijn geen gemeenten met naam genoemd. Berenschot was ook niet bereid deze ter beschikking te stellen en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (de opdrachtgever) beschikte niet over de namen van de gemeenten.

Cultuur van een gemeenteraad

Ondertussen is de wet om de gemeenten te verplichten tot het uniforme model van de gemeentelijke rekenkamer die minister Plasterk indende niet meer in zicht.

¹ De Jong ea. De staat van de rekenkamer StiBaBo 2013

² R van der Mark en W. de Wal Onderzoek naar budgetten en samenwerking van gemeentelijke rekenkamers en rekenkamercommissies, Berenschot 2015

Dat is begrijpelijk. Het is moeilijk om van een gemeente op afstand een kritische houding af te dwingen. De vormgeving van de rekenkamer of rekenkamercommissie heeft betrekkelijk weinig invloed op het functioneren ervan, zo bleek mij sinds de invoering. Hoewel ik een voorstander was (en ben) van onafhankelijke rekenkamers is mij niet gebleken dat onderzoeken van rekenkamercommissies stelselmatig minder kritisch zijn dan onderzoeken van rekenkamers. De meerwaarde van rekenkamer(commissie)s hangt vooral samen met de bestuurscultuur in de gemeente en de initiatieven die een rekenkamer(commissie) neemt om een goede, effectieve relatie op te bouwen met zowel de raad als het college van B&W en de ambtelijke organisatie.

De rekenkamer moet de controlerende rol van de raad versterken, maar wat als de raad het college niet beter wil controleren? Of wat als de raad helemaal geen zin heeft in controleren? Ik maakte ooit mee dat een raadslid tegen me zei: "Wat een onzin, ik ben niet in de raad gaan zitten om te controleren, maar om beleid te maken!". Terwijl de taak van de raad wel degelijk ook controle is (en je meer invloed hebt op beleid als je weet wat de effecten zijn). Structuur is overschat, cultuur is onderschat.

Aandacht voor goede controle

Zou cultuur een belangrijke invloed hebben op de invulling van de rekenkamer(funcitie), dan is het goed als er vanuit de maatschappij aandacht is. Dat was de reden voor mij om voor de verkiezingen te kijken hoe het nu staat met de rekenkamers. Een vorm van burgerjournalistiek, want het onderwerp lijkt een beetje uit het zicht verdwenen. Ik word door niemand betaald om dit onderzoek te doen. Op zoek gaan naar een opdrachtgever zou meer tijd kosten dan het onderzoek zelf ter hand nemen.

Controle is pas interessant als blijkt dat er een miljoenenstrop is geleden. Maar dan is het een erg dure les.

Mijn vragen aan de mij bekende gemeenten waren dan ook:

1. Functioneert in uw gemeente een rekenkamer of rekenkamerfunctie?
2. Wat is ongeveer het budget en wanneer was ongeveer het laatste onderzoek van de rekenkamer of rekenkamerfunctie?
3. Indien de rekenkamerfunctie of rekenkamer niet functioneert of geen budget heeft, wat waren dan de overwegingen om de controle zo vorm te geven? Hoe heeft u de functie dan veilig gesteld?

In dit rapport doe ik verslag van de bevindingen.

Hein Albeda
februari 2018

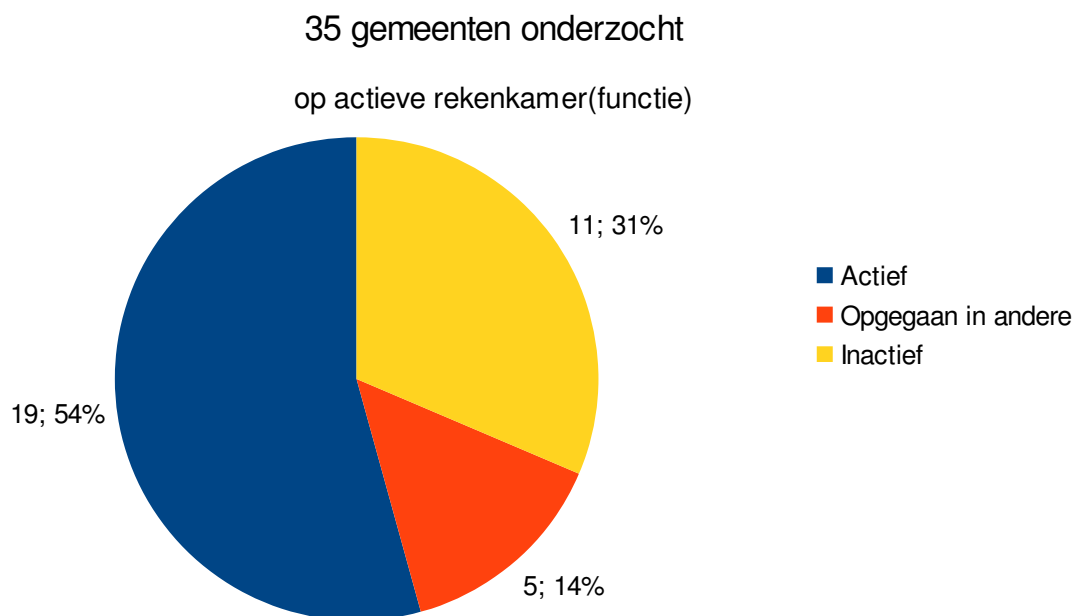
Uitslag onderzoek inactieve rekenkamerfuncties

Nog steeds inactieve rekenkamers: een derde heeft leven niet gebeterd

Hoewel de meerderheid van de gemeenten die ik onderzocht inmiddels een rekenkamer of rekenkamercommissie hebben, blijkt er nog steeds een aantal slonzig met het instellen van deze functie. 11 van de 35 aangeschreven gemeenten hebben nog steeds geen actieve rekenkamerfunctie. Er is (mogelijk) wel een rekenkamercommissie benoemd, maar deze onderzoekt niets.

Uiteindelijk kom ik tot de conclusie dat het aantal gemeenten dat in 2013 tijdelijk of permanent inactief was flink ingekort is. De helft van de toen genoemde gemeenten heeft inmiddels een actieve rekenkamerfunctie of rekenkamer. Ook is de lijst ingekort doordat een aantal gemeenten inmiddels is gefuseerd is tot een grotere gemeente.

Daarbij moet gemeld worden dat ik 35 gemeenten aanschreef die in 2013 of als tijdelijk inactief of als permanent inactief waren beschreven. Zo schreef een griffier dat de gemeente al jarenlang een actieve rekenkamerfunctie heeft en in het onderzoek uit 2013 niet als tijdelijk inactief betiteld had mogen worden. Het kan zijn dat de tijdelijk inactieve gemeenten in 2013 inmiddels al actief waren. Ik heb ook niet kunnen controleren of er gemeenten zijn die in 2013 actief waren maar inmiddels inactief zijn geworden. Dan had ik 380 gemeenten moeten aanschrijven.

De in 2013 genoemde gemeenten waren niet alle permanent inactief. 20 werden geclassificeerd als *tijdelijk inactief*. Van die 20 zijn 3 gemeenten nog steeds inactief (een is tijdelijk actief geweest en lijkt nu weer inactief te zijn). Een is opgegaan in een andere

gemeente. De overgrote meerderheid is inmiddels actief. Van de 15 gemeenten die als *permanent inactief* werden genoteerd zijn er 8 nog steeds inactief, 4 zijn inmiddels met een andere gemeente met een actieve rekenkamerfunctie gefuseerd en 3 hebben nu een rekenkamer of rekenkamerfunctie.

Vooraf Zeeland laat de rekenkamerfunctie verslonzen

Met name in Zeeland ziet een aantal gemeenten het nut niet van een actieve rekenkamer of rekenkamercommissie. Van de dertien gemeenten hebben er vier, Borsele, Noord-Beveland, Reimerswaal en Tholen, geen actieve rekenkamercommissie. Wel is in deze gemeenten formeel een rekenkamercommissie, bijvoorbeeld bestaande uit de fractievoorzitters. 23% van de gemeenten heeft in deze provincie geen actieve rekenkamerfunctie.

In Noord-Brabant waren drie gemeenten zonder actieve rekenkamerfunctie (Boekel, Hilvarenbeek, Uden). Noord-Brabant heeft 64 gemeenten, wat betekent dat bijna 5% van de gemeenten geen actieve rekenkamerfunctie heeft. In Gelderland (Rozendaal, Druten) gaat het om bijna 4% met 2 van de 53 gemeenten.

Ontevreden over onderwerpen en overmaat aan controle

Het komt er op neer dat de gemeenteraad de controle, bijvoorbeeld door de huisaccountant, wel voldoende acht. Zo stelt de griffier van de gemeente Reimerswaal *“Het beschikbare budget leidde tot onderzoek in plaats van dat de noodzaak tot onderzoek leidde tot een hoeveelheid benodigd budget. De raad was ook ontevreden over de onderwerpen. Bij herhaling koos de commissie vroeger onderwerpen die door de gemeenteraden werd ontraden, waardoor er geen draagvlak was.”* Of zoals gemeente Rozendaal aangaf: de gemeenteraad heeft er gewoon geen behoefte aan: *“De achtereenvolgende raden hebben dit onderwerp meermalen besproken maar hadden geen behoefte aan een rekenkameronderzoek”*.

Het instellen van een verplichte rekenkamer, zoals door het vorige kabinet werd voorgesteld, is in een dergelijk klimaat niet erg effectief.

Voor mij was de vraag of de gemeenten zich dan houden aan hun wettelijke taak een rekenkamer of rekenkamerfunctie te hebben ingericht. De gemeenten menen zelf van wel: De rekenkamerfunctie is veiliggesteld in de verordening die daartoe door de raad is vastgesteld. In zo'n verordening staat dan dat er leden benoemd kunnen worden. Of er zijn leden benoemd en er is geen budget en geen behoefte aan onderzoek. Wettelijk is dan voldaan aan de verplichting iets te hebben. Maar het wordt niet gebruikt. Het is dan een soort brandblusser die in elk huis aanwezig is en die niet gebruikt hoeft te worden. In een dergelijke cultuur heeft naar mijn idee het college van B&W in feite alle macht: de uitvoering én de controle is in handen van de wethouders en de burgemeester. Dat sluit niet aan bij de gedachte van de invoering: dat de gemeenteraad meer werk moet maken van de controle en zich niet alleen afhankelijk moet maken van de informatie die geleverd wordt door het college. Bovendien kan de rekenkamer(commissie) ook naar het gevoerde beleid van de gemeenteraad zelf kijken, iets wat een accountant of onderzoeker in opdracht van het college niet zal kunnen doen.

Ik heb daarom gezocht naar adviezen om de prikkel te versterken om als gemeenteraad meer werk te maken van de controlerende taak.

Snelle reacties: Borsele, Dalfsen, Medemblik, Opmeer, Winsum

Ik stuurde mijn verzoek om informatie op 23 november 2017. Enkele gemeenten reageerden zeer snel. Binnen een paar dagen had ik een uitgebreid antwoord van de gemeenten Borsele, Dalfsen, Medemblik, Opmeer en Winsum. Hulde! De meeste gemeenten hadden meer tijd nodig. Waarschijnlijk is het ongebruikelijk dat de griffier brieven krijgt, waardoor er geen goed systeem van antwoordcontrole is. Desalniettemin antwoordden de meeste gemeenten zorgvuldig tot uitgebreid op mijn vragen.

Geen reactie: Boekel, Druten, De Marne, Eemsmond, Vianen, Tholen

Elke gemeente die niet reageerde heeft een rappel gekregen. Uiteindelijk reageerden de gemeenten Boekel, Druten, De Marne, Eemsmond, Vianen en Tholen niet. Tholen en Vianen stuurden slechts een ontvangstbevestiging.

Bij de gemeenten die niet reageerden zocht ik op de website naar een pagina van de rekenkamer of publicaties van rekenkamers of rekenkamercommissies. Als daar geen recente (sinds 2016 of recenter) publicaties te vinden waren concludeerde ik dat de rekenkamerfunctie niet actief is ingevuld.

Budget: 0,84 euro per inwoner

Ik vroeg ook naar het budget van de rekenkamer of rekenkamercommissie. De gemeenten die een rekenkamer of rekenkamerfunctie hadden, hadden hiervoor een budget van gemiddeld 0,84 euro per inwoner. Aan de lage kant, maar niet onwerkbaar. Het is de vraag of het in alle gemeenten werkbaar is, want met 0,31 euro per inwoner komt Hollands Kroon er erg mager van af. Dat neemt niet weg dat er ook met de 15.000 van Hollands Kroon een interessant onderzoek mogelijk is.

Uiteraard kon ik alleen de budgetten meetellen van gemeenten die reageerden en die actief waren. Van gemeenten die niet reageerden, maar wel actief waren is het budget niet gevonden.

Adviezen

Het is opvallend dat er nog zoveel gemeenten geen actieve rekenkamerfunctie hebben. De controlefunctie van de gemeenteraad is dan zwak. Toch moet de weerstand van de gemeenten serieus genomen worden, want wij kennen de lokale situatie en geschiedenis niet. Het is dan ook de vraag of het wetsontwerp (om de gemeenten te verplichten tot het invoeren van een rekenkamer) de resultaten kan behalen die we willen. Het gaat er immers niet om dat er geld gespendeerd wordt of onderzoeken gepubliceerd worden, maar dat er een versterking van de controlerende rol van de gemeenteraad is. De rekenkamer of rekenkamerfunctie is ingevoerd met de dualisering toen de controlerende rol van de gemeenteraad belangrijker werd (want de besturende rol van het college sterker werd).

Ik heb daarom gekeken welke adviezen de gemeenten waar weerstand is verder zouden kunnen helpen.

Mijn doel is niet om gemeenten aan de schandpaal te nagelen, maar om de controlerende

taak die de gemeenteraad volgens de wet heeft te versterken. Niet voor niets is vastgelegd dat als de gemeenteraad niet kiest voor een (onafhankelijke) rekenkamer, in elk geval een rekenkamerfunctie ingevuld moet zijn. De wet spreekt dan bovendien over de “uitoefening” van de rekenkamerfunctie en niet over het bestaan van een verordening op de rekenkamerfunctie.

Dit zijn mijn adviezen om de gemeenteraad over te halen en de druk op de raad om de controle niet aan het college over te laten zelf ter hand te nemen.

1. Overwin koudwatervrees

Met de start van de rekenkamerfunctie zal het zeker voorgekomen zijn dat rekenkamers en gemeenteraden nog moesten wennen. In de reacties van de gemeenten zonder actieve rekenkamerfunctie is die koudwatervrees nog terug te vinden. In alle gemeenten is wel in naam een rekenkamercommissie. Die moet immers op zijn minst aanwezig zijn in de gemeente, anders houdt de gemeente zich niet aan de Gemeentewet. De nieuwe raad die gekozen wordt in maart kan besluiten om gewoon een onderzoek in te plannen en vervolgens te evalueren of de werkwijze meerwaarde biedt. Kies daarbij voor een onderzoek dat ook kijkt naar de rol van de gemeenteraad zelf.

2. Vul samen de controle in

De gemeenten die geen actieve rekenkamerfunctie hebben, hebben iets gemeen. Waarschijnlijk kunnen de gemeenteraden die geen behoefte hebben aan de activering van de rekenkamerfunctie ervaringen en ergernissen hebben die overeen komen. Dat brengt ons tot het advies om gezamenlijk onderzoek te doen. Vul de eigen rekenkamercommissie aan met de leden van de rekenkamercommissie van een gelijkgestemde gemeente en plan een gezamenlijk onderzoek. Het is altijd nuttig om niet alleen bij de eigen gemeente te kijken, maar ook bij de manier waarop een andere gemeente het invulde. Omdat de gemeente waarmee men samenwerkt ook kritisch staat ten opzichte van de rekenkamerfunctie, biedt dit meer veiligheid dan als er samenwerking is met een gemeente die deze ervaring niet heeft.

3. Vaste vraag bij voorjaarsnota

Het is mogelijk dat de vraag welk onderzoek de rekenkamercommissie moet doen te weinig aan bod komt. Derde tip is daarom dat de griffier van de gemeenteraad bij elke voorjaarsnota of juist de jaarrekening de vaste vraag agendeert of er onderzoek nodig is van de rekenkamercommissie.

4. Maak er participatietraject van

Als gemeenteraden de waarde niet zien van de controle, dan is er nog de mogelijkheid om onderzoek aan te grijpen om de bevolking mee te laten kijken. De gemeenteraad zou 4 mogelijke onderzoeken kunnen benoemen en de bevolking kunnen oproepen om te kiezen welk onderzoek de rekenkamercommissie aan zal pakken. Om te laten zien dat de gemeenteraad de zaken goed op orde heeft kunnen bewoners zich melden als ze mee willen kijken. Ze mogen dan solliciteren op een tijdelijke plaats in de rekenkamercommissie³. De vragen van een dergelijk tijdelijk commissielid kan leiden tot nieuwe inzichten bij de gemeenteraad.

5. Kranten: organiseer keuze-onderzoek

De lokale en regionale pers heeft een belangrijke functie om de gemeenteraad en de

³ De gemeente Zeist werkt met zo'n bewonerslid

gemeente te controleren. Maar de krant heeft weinig mogelijkheden voor diepergaand onderzoek. Het onderzoek dat de krant graag zou zien kan bij de gemeenteraad neergelegd worden met de vraag om de rekenkamercommissie hier onderzoek naar te laten verrichten. Daarvoor zouden kranten een prijsvraag kunnen organiseren waarbij lezers kunnen kiezen welk onderzoek hen het belangrijkste lijkt. Uiteraard is dit alleen zinvol als er voldoende vertrouwen is dat de gemeenteraad dit zorgvuldig oppakt.

6. Kiezers: vraag je partij

Eigenlijk is het natuurlijk aan de kiezers om zich ervan te verzekeren dat de gemeenteraad bereid is niet alleen het ambtelijk apparaat te laten onderzoeken, maar ook de wijze waarop de gemeenteraad hierin opereert. Brieven aan de gemeenteraad of aan de partij waarop je stemt kunnen helpen om zulke onderzoeken te starten. Wacht niet af, maar toon je betrokkenheid. Ben je ontevreden over hoe de gemeenteraad bepaalde missers laat liggen? Laat je stem horen!

7. Tweede Kamer: geef taak aan provincie

Bij de Tweede Kamer is weinig belangstelling voor het wetsvoorstel om gemeenteraden te verplichten een rekenkamer in te stellen. Het is de vraag of zo'n structuurverandering het gewenste effect teweeg brengt. Waarom zou de Tweede Kamer geen prikkels kunnen inbrengen waardoor de gemeenteraad alsnog actief wordt? De toezichthouder op de gemeenten is de provincie. Daarbij is van alles mogelijk. Geef de provincie bijvoorbeeld de ruimte om indien er geen actieve rekenkamerfunctie is, de provinciale rekenkamer te vragen om in die gemeenten onderzoek te doen. Omdat gemeenteraden dergelijke vreemde ogen willen voorkomen, zullen ze alsnog zelf een actieve rekenkamerfunctie invullen. Het minste zou zijn dat de gemeenteraad die geen actieve rekenkamerfunctie heeft elke twee jaar aan de provincie moet aangeven waarom er geen onderzoek is gedaan in het kader van de rekenkamerfunctie.

8. Lezers: meld ons gemeenten die niet in het rijtje stonden

Ik heb alleen de (tijdelijk) inactieve rekenkamers of rekenkamercommissies onderzocht die in het openbare onderzoek uit 2013 stonden genoemd. Wellicht zijn er inmiddels andere gemeenten waar de rekenkamerfunctie inactief is geworden. Ik blijf graag op de hoogte daarvan. Meld ons deze gemeenten!

Detailbevindingen per gemeente

Enkele gemeenten hebben we niet aangeschreven omdat deze gefuseerd zijn met een andere gemeente waarvan duidelijk is dat er in de nieuwe gemeente een actieve rekenkamer(functie) aanwezig is. Het betreft Boarnsterhim, Ferwerderadiel, het Bildt, Leeuwarderadeel en Menaldumadiel.

Asten

Asten heeft lang geen actieve rekenkamerfunctie gehad, maar de rekenkamercommissie start dit jaar een onderzoek.

Bezuinigingen waren de aanleiding tot het wegvallen van de samenwerking in de rekenkamercommissie Deurne-Asten-Someren; bij instelling van de rekenkamercommissie in 2014 is eveneens uit bezuinigingsoverwegingen geen structureel budget meer vrijgemaakt. Eind 2014 heeft de commissie overwogen om een onderzoek in te stellen, maar dit is uiteindelijk niet gebeurd. Het laatste onderzoek van de vorige rekenkamercommissie dateert van oktober 2011.

Overigens is verandering op komst. Inmiddels heeft de raad in de vergadering van 7 november 2017 de begroting 2018 geamendeerd en € 25.000 beschikbaar gesteld voor een rekenkameronderzoek (onderwerp: uitvoering sociaal domein). De rekenkamercommissie (bestaande uit de fractievoorzitters) gaat hier in 2018 mee aan de slag. Dit is voor 2018 een bedrag van 1,5 euro per inwoner, maar het betreft hier niet een structureel bedrag. Asten is daarmee een twijfelgeval, maar rekenen we als actief.

Boekel

De griffier van de gemeente Boekel heeft niet gereageerd op onze brief van 24/11 en het rappel op 2/1. De gemeente heeft geen actieve rekenkamerfunctie. Zoeken op de site op de woorden rekenkamer, rekenkamercommissie of RKC levert geen hits op. Intensief zoeken levert de verwijzing naar een bespreeknotitie uit 2005. Er is een wel een rekenkamercommissie vastgelegd in de verordening, bestaande uit de leden van de commissie Algemene zaken van de gemeente. De rekenkamercommissie is daarmee geteld als niet actief.

Borsele

Borsele heeft geen actieve rekenkamerfunctie. Er is formeel wel een rekenkamerfunctie. De gemeenteraad bepaalt de onderwerpen die in het kader van de rekenkamerfunctie worden onderzocht. De fractievoorzitters zijn belast met en verantwoordelijk voor de uitvoering van het onderzoek. De fractievoorzitters brengen verslag uit aan de gemeenteraad. De rapporten zijn in principe openbaar. De rapporten die op de website waren te vinden waren van 2005, 2006 2008 en 2009.

De griffie was overigens zeer snel met een inhoudelijke reactie. Binnen vier dagen was ik op de hoogte. *“De gemeente Borsele kent een rekenkamerfunctie, de raad stelt hiervoor per te onderzoeken onderwerp een budget vast. Op dit moment is er geen onderzoek gaande dus ook geen budget noodzakelijk. De rekenkamerfunctie is veiliggesteld in de verordening die daartoe door de raad is vastgesteld”*. We tellen de rekenkamerfunctie als inactief omdat het laatste onderzoek van 2009 is.

Dalfsen

In Dalfsen is gekozen voor de instelling van een rekenkamercommissie (RKC) in eerste instantie samen met de gemeente Ommen en Staphorst. De gemeenteraad heeft in 2011 besloten tot het verlagen van het budget voor de RKC, waarna de voorzitter en leden van de commissie hun ontslag indienden. In 2013 is er weer een rekenkamercommissie gekomen, zonder Ommen en Staphorst. Ook na de verkiezingen van 2014 is de RKC actief gebleven, met dezelfde extern voorzitter en drie nieuwe raadsleden. Sinds 2014 zijn drie onderzoeken verricht. Ook recent nog in 2017. De rekenkamercommissie is dus actief. Het budget van de rekenkamercommissie is 0,46 euro per inwoner.

Druten

De griffier van Druten heeft niet gereageerd. De gemeente Druten heeft op de site onderzoeken staan uit 2015. Volgens de site is de rekenkamerfunctie in handen van Bert Schouten. Diens profiel op LinkedIn geeft echter aan dat hij deze functie niet meer bekleedt. We gaan ervan uit dat Druten geen actieve rekenkamerfunctie heeft.

De Marne

De griffier van De Marne heeft niet gereageerd. De gemeente De Marne heeft in 2005 samen met de gemeenten Eemsum en Winsum een rekenkamercommissie ingesteld. De rekenkamercommissie 't Hoogeland is een onafhankelijke commissie en bestaat uit drie leden. Het meest recente onderzoek op de gemeentelijke website is van 2013. Op 1 januari 2016 verliep de termijn van de huidige samenwerkingsovereenkomst af. Er diende een nieuwe overeenkomst te komen. Deze nieuwe overeenkomst hebben we niet kunnen vinden. De website van de rekenkamercommissie toont als meest recente onderzoek een onderzoek uit 2016. De rekenkamercommissie lijkt daarmee wel nog te bestaan.

Eemsumond

De griffier van Eemsumond heeft niet gereageerd. De gemeente Eemsumond heeft in 2005 samen met de gemeenten De Marne en Winsum een rekenkamercommissie ingesteld. De rekenkamercommissie 't Hoogeland is een onafhankelijke commissie en bestaat uit drie leden. Het meest recente onderzoek op de website was van 2015. Ook de website van de rekenkamercommissie toont het onderzoek van 2015 als meest recente. De rekenkamercommissie lijkt wel nog te bestaan, maar gezien dat het meest recente onderzoek van 2015 is, lijkt de commissie niet actief voor Eemsumond. Op 1 januari 2016 verliep de termijn van de huidige samenwerkingsovereenkomst. Er diende een nieuwe overeenkomst te komen. Deze nieuwe overeenkomst hebben we niet kunnen vinden. We tellen de gemeente Eemsumond als inactief.

Hilvarenbeek

De gemeente Hilvarenbeek heeft nog steeds geen actieve rekenkamerfunctie. De gemeente heeft een rekenkamercommissie, met raadsleden, maar deze is niet actief. De gemeenteraad kijkt of intensievere samenwerking met de gemeenten Goirle en Oisterwijk zal leiden tot een gemeenschappelijke rekenkamer.

Hollands Kroon

De gemeente Hollands Kroon heeft een actieve rekenkamerfunctie in de vorm van de Toetsingskamer. De toetsingskamer bestaat uit raadsleden, verricht geregeld onderzoek en beschikt over een budget van 0,32 euro per inwoner.

Kaag en Braassem

De afgelopen jaren was de rekenkamerfunctie niet actief. De gemeenteraad van Kaag en Braassem heeft echter zeer recent een nieuwe verordening op de rekenkamerfunctie vastgesteld. De verwachting is dat de rekenkamer actief gaat worden na de verkiezingen. Inmiddels is een advertentie voor leden geplaatst.

Kapelle

De gemeente Kapelle heeft sinds 2016 een actieve rekenkamer. De leden van de rekenkamer zijn tevens leden van de rekenkamer van Vlissingen en Middelburg. Het budget van de rekenkamer is 2,5 euro per inwoner.

Langedijk

De gemeente Langedijk heeft een actieve rekenkamer die met een budget van iets meer dan 1 euro per inwoner onderzoek doet. Recente onderzoeken zijn aanwezig. Het meest recente over de decentralisaties.

Medemblik

De gemeente Medemblik heeft samen met de gemeente Opmeer een actieve Rekenkamercommissie. Het budget is 1 euro per inwoner. Er zijn ook recente onderzoeken.

Mill en Sint Hubert

De gemeente heeft een actieve rekenkamerfunctie. De gemeente Mill en Sint Hubert heeft inmiddels een rekenkamercommissie ingesteld samen met de 4 gemeenten van het Land van Cuijk. De rekenkamercommissie is ook actief en heeft een budget van 0,9 euro per gemeentelijke inwoner.

Millingen aan den Rijn-> Berg en Dal

In het onderzoek uit 2013 was Millingen aan den Rijn nog een zelfstandige gemeente, inmiddels samengevoegd met Groesbeek en Ubbergen in de gemeente Berg en Dal. In deze nieuwe gemeente functioneert een actieve rekenkamercommissie die jaarlijks een onderzoek doet. Het budget is 0,46 euro per inwoner.

Noord-Beveland

De gemeenteraad van Noord-Beveland heeft nog steeds geen actieve rekenkamerfunctie. Er is een verordening en er is wel een budget van 1000 euro opgenomen in de begroting, maar er worden geen onderzoeken gedaan. Het budget is daarmee eerder symbolisch.

De gemeenteraad acht de intensieve en uitgebreide controle door de huisaccountant

voldoende en ziet geen noodzaak voor onderzoeken van de rekenkamercommissie. We tellen de gemeente als inactief.

Oldambt

De gemeente Oldambt heeft een actieve rekenkamer met een budget van 0,58 euro per inwoner. Dit budget is vastgesteld voor een onderzoek waarna de raad de constructie (het directeursmodel) evalueert en kijkt naar bijstelling of aanpassing.

Opmeer

De gemeente Opmeer heeft samen met gemeente Medemblik een actieve rekenkamercommissie. Het budget is 1 euro per inwoner. Er zijn ook recente onderzoeken.

Reimerswaal

De gemeente Reimerswaal heeft geen actieve rekenkamerfunctie. De gemeenteraad kan per keer bepalen of er geld beschikbaar moet komen voor een onderzoek, maar dat onderzoek vindt niet plaats bij afwezigheid van de behoefte daaraan.

De gemeente heeft wel een verordening op de rekenkamerfunctie, maar kiest er dus voor per onderzoek te kijken naar bekostiging. Voor de beantwoording van de brief is de ruimte genomen om aan te geven waarom de gemeenteraad slechte ervaringen heeft uit het verleden. Daarmee kleurt de griffier goed in waarom het opleggen van een verplichting niet zinvol is.

In het verleden (voor 2009) was er een gezamenlijke rekenkamercommissie met Noord-Beveland en Kapelle. Dat was volgens de raad geen succes. Het beschikbare budget leidde tot onderzoek terwijl de noodzaak tot onderzoek zou moeten leiden tot een hoeveelheid benodigd budget. De raad was ook ontevreden over de onderwerpen. Bij herhaling koos de commissie vroeger onderwerpen die door de gemeenteraden werd ontraden, waardoor er geen draagvlak was.

De gemeenteraad ziet het gebrek aan onderzoek (er is sinds 2009 geen onderzoek meer uitgevoerd) niet als bewijs voor een inactieve rekenkamerfunctie, maar als kritisch bekijken of er onderzoek nodig is. Het gaat de raad om de zinvolle inzet van overheidsmiddelen.

De griffier verwacht wel dat elke nieuwe raad zal evalueren of deze werkwijze past bij de gemeenteraad. We hebben de gemeente geteld als inactief.

Rijnwaarden

De gemeente heeft een actieve rekenkamer. De gemeente Rijnwaarden heeft sinds enige jaren een gezamenlijke rekenkamer met de gemeente Duiven en Doesburg. Deze is ook actief. De rekenkamer heeft een budget van 1 euro per inwoner. De overeenkomst rond gezamenlijke rekenkamer met Duiven en Doesburg is wel opgezegd. Gelet op de herindeling van de gemeente Rijnwaarden en Zevenaar zal in dit jaar worden voorgesteld om een lokale rekenkamer in te stellen. Rijnwaarden heeft dus een actieve rekenkamer.

Rozendaal

De gemeente Rozendaal heeft geen actieve rekenkamerfunctie. Wel zijn leden van de raad benoemd in de rekenkamercommissie, maar de raad had geen behoefte aan onderzoek. De griffier benadrukt dat de raadsleden in de kleine gemeente over het algemeen zeer goed op de hoogte van wat speelt. De raad wordt door het college ook actief bij veel zaken betrokken of erover geïnformeerd. *“Men heeft (kennelijk) niet de behoefte om zelf (nogmaals) zaken zelf te gaan onderzoeken”*.

In het beleidsprogramma voor de raadsperiode 2014-2018 is opgenomen dat alleen een onderzoek door de rekenkamercommissie zal worden ingesteld indien hier een concrete aanleiding voor is, niet omdat elke gemeente zo nu en dan een onderzoek in zou moeten stellen. De gemeenteraad vraagt zich dus (zo is onze conclusie) wel actief af of er onderzoek nodig is. De verwachting is dat bij een nieuwe coalitiebespreking de gevolgde weg opnieuw aan de orde kan komen.

De griffier van de gemeente Rozendaal heeft ons uitgebreid geïnformeerd en wijst er op dat de gemeente minister Plasterk ook op deze wijze heeft geïnformeerd.

Stichtse Vecht

Stichtse Vecht heeft een actieve rekenkamercommissie. Het budget van de rekenkamercommissie is vastgesteld op 1 euro per inwoner. Er zijn twee onderzoeken per jaar uitgebracht.

Tholen

Hoewel de gemeente prompt een ontvangstbewijs stuurde, kregen we verder geen antwoord. Speurwerk op de website leverde op dat er geen actieve rekenkamerfunctie is. Er is op de site geen rapport van de rekenkamercommissie te vinden.

Uden

De gemeente heeft geen actieve rekenkamerfunctie. Op de site van de gemeente Uden zochten wij op het woord “rekenkamer”, dat kwam naar boven met een motie om op de rekenkamer te bezuinigen. Het lijkt er op dat er nog budget (45.000) was voor een slapende rekenkamerfunctie om onderzoek te kunnen doen als de raad dat nodig zou achten.

Het overblijvende budget van 10.000 heeft vooral een symbolische functie. Dit bevestigt de griffier. De afgelopen jaren zijn er geen onderzoeken verricht. Wanneer het presidium het nodig acht, vindt een onderzoek plaats. Er is jaarlijks 10.000 voor begroot. De afspraak is dat er gelden vrij worden gemaakt wanneer een onderzoek nodig wordt geacht (en de kosten hoger dan 10.000 euro zijn). Niets staat de gemeenteraad in de weg om een onderzoek te doen, maar dit is niet gebeurd. We tellen de gemeente als inactief

Vianen

De griffier van de gemeente Vianen heeft niet gereageerd op onze brief van 23/11 en het rappel op 2/1.. De gemeente heeft waarschijnlijk geen actieve rekenkamerfunctie. Er was een verordening op de rekenkamercommissie uit 2011. “De

Rekenkamercommissie bestaat uit drie leden, die door de raad van buiten de kring van zijn leden worden aangewezen voor een periode van twee jaar”. In 2014 is een rekenkamercommissie ingesteld met van elke raadsfractie één lid. Hoewel het mogelijk is dat de auditcommissie activiteiten verricht kunnen geen onderzoeksrapportages gevonden worden. We tellen de gemeente als inactief.

Weesp

De gemeente heeft een actieve rekenkamerfunctie. In de gemeente Weesp functioneert een rekenkamercommissie. De rekenkamercommissie is actief en beschikt over een budget van iets meer dan 1 euro per inwoner.

Winsum

De gemeente heeft een actieve rekenkamerfunctie. De rekenkamercommissie werd in het onderzoek uit 2013 als tijdelijk inactief geregistreerd, maar de raadsgriffier herkent dat niet. De huidige stand is in elk geval een actieve rekenkamercommissie met recente onderzoeken en een bedrag van 1 euro per inwoner. Het meest recente onderzoek op de website van de rekenkamer is van 2016, maar in oktober is nog een onderzoek gepresenteerd en momenteel loopt er een onderzoek. De rekenkamercommissie is dus actief.

Over Hein Albeda

Hein Albeda is zelfstandig adviseur. Daarvoor was hij directeur van Rekenschap (6 jaar) en verbonden aan adviesbureau Andersson Elffers Felix (2 jaar) en de Consumentenbond (7 jaar). Als zelfstandig adviseur deed hij onder andere onderzoek naar interactie over het burgerjaarverslag, de maatschappelijke verantwoording van zorginstellingen, doelmatigheid en doeltreffendheid van subsidies en de zorgplicht van burgemeesters bij burgerparticipatie. Hij gaf trainingen over financiën voor visitatoren, gemeenten en provincies. In 2014 begeleidde hij de burgervisitatie van de gemeente Oude IJsselstreek, die hij zelf had bedacht en vormgegeven. De gemeente heeft haar organisatie omgegooid en probeert bij alle ingrepen te starten bij de kracht die in de samenleving is. Dat blijkt een complexe, maar inspirerende wending, waarbij de sturing verandert en een betere verantwoording nodig is. De website van Hein Albeda is te vinden op www.heinalbeda.nl

Hein Albeda is initiatiefnemer van de site www.ikverfrisdelokaledemocratie.nl en van het instrument De Tweede Mening (www.detweedemening.nl)

Wolters Kluwer

Voor goede controle minimale kennis van gemeentefinanciën

In maart verschijnt van Hein Albeda het boek *Financiën voor gemeenteraadsleden 2018*, een naslagwerk voor gemeenteraadsleden. Voor alle leden van de raad die een stevigere positie willen innemen als volksvertegenwoordiger én toezichthouder. Van kosteneffectiviteit tot de begrotingscyclus en van uitgeven tot controle van deze uitgaven # alles wat u moet weten in één handzaam exemplaar.. Geheel bijgewerkte versie van eerder verschenen uitgave (2010 en 2014)